

ONUITPUTTELIJK HANDELSARCHIEF

Wie onderzoek wil doen naar de Nederlandse slavenhandel komt al snel uit bij het archief van de Middelburgse Commercie Compagnie (MCC). Er zijn weinig achttiende- en negentiende-eeuwse bedrijven waarvan de archieven zo goed en compleet bewaard zijn gebleven en zich zo goed lenen voor historische duiding. Vanwege de brisante slavernijgeschiedenis is tot nu toe gefocust op dat deel van het archief. De Zeeuwse maritiem historicus Ruud Paesie heeft zich gestort op de gehele geschiedenis van de MCC. Het resultaat is een sterk en mooi boek dat zich nadrukkelijk kan meten met Gaastra's *Geschiedenis van de VOC* en Den Heijers *Geschiedenis van de WIC*. VOC en WIC waren natuurlijk belangrijk voor Middelburg en Zeeland. Zo ook de activiteiten van Zeeuwen buiten de WIC om: de kaapvaart en het *lorredraaien*, het onderwerp waar Paesie in 2008 bij Den Heijer op promoveerde. Door maatregelen van de WIC werden Zeeuwse kooplieden gedwongen naar een meer geregelde structuur uit te wijken. In 1720 kwam de MCC tot stand, een nadrukkelijk op Middelburg gerichte handelsorganisatie. De participanten behoorden vooral tot de plaatselijke elite, wat ervoor zorgde dat andere bedrijven van de financiers meeprofitteerden. De MCC was een handelsbedrijf met eigen en gecharterde schepen, maar tegelijkertijd ook reder en participant in andere ondernemingen en later zelfs scheeps- en machinebouwer. De achttiende-eeuwse handel richtte zich op West-Afrika en de driehoekshandel. Uit Afrika haalde

men ivoor en stofgoud én natuurlijk slaven voor de handel op het Caribisch gebied. De MCC heeft zich nooit gericht op Indië: te ver, te riskant. Om in Afrika en Amerika te mogen handelen moest *recognitiegeld* aan de WIC worden betaald. Natuurlijk is er een apart hoofdstuk over de slavenhandel. Paesie beschrijft de praktijk en gaat kwesties als mishandeling en opbrengst allerm minst uit de weg. Zijn conclusies: natuurlijk kwam mishandeling voor, maar de bronnen tonen niet aan dat het structureel was. En qua opbrengst lijkt het er ook nu weer op dat de winsten uit de slavenhandel – maar ook uit de overige handel – waarschijnlijk zeer gering waren. Waarom dan toch doorgaan met de handel? Omdat aandeelhouders ook belangen in andere bedrijven hadden, bedrijven die schepen bouwden en goederen leverden. De MCC overleefde de afschaffing van de slavenhandel en de Bataafs-Franse tijd. Na 1815 richtte het zich geheel op reparatie en nieuwbouw van schepen, maar men participeerde ook in scheepvaartondernemingen. De MCC nam de plek van de VOC en WIC in Middelburg over en werd de grootste werkgever in de stad. Tot 1865 werden 32 fre-gatten en barken gebouwd. De MCC profiteerde van de bevrachtingspolitiek van de Nederlandse Handelsmaatschappij en van de afscheiding van België. In de jaren zeventig en tachtig van de negentiende eeuw werden nog baggermolens en steenvormmachines gebouwd. Omdat de aandeelhouders hoofdelijk aansprakelijk zouden zijn bij een faillissement en de vooruitzichten niet goed meer waren, werd de

MCC in 1889 geliquideerd. Het archief van de MCC staat op de Werelderfgoedlijst voor documenten van de UNESCO en is binnenkort geheel te raadplegen op www.zeeuwsarchief.nl. Het is de bron geweest voor meerdere masterscripties en proefschriften. Volgens Ruud Paesie is het nog lang niet uitputtend onderzocht. Alle vervolgstudies zullen in ieder geval niet om zijn standaardwerk heen kunnen.

Ger Jan Onrust ■

GESCHIEDENIS VAN DE MCC.
OPKOMST, BLOEI EN
ONDERGANG

Ruud Paesie (Walburg Pers,
Zutphen 2014), 208 blz., € 29,95